

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Голові Національної поліції України
Івану ВИГІВСЬКОМУ**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є, зокрема, захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України, запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню.

У зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, мною виявлено порушення прав людини на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у діяльності Відділення поліції № 10 Дніпровського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області (далі – відділення поліції, відділення).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не

повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Важливо наголосити, що частиною четвертою статті 7 Закону України «Про національну поліцію» поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність поводження чи покарання.

Однак, під час здійснення 07.12.2023 відвідування НПМ відділення поліції як місця несвободи регіональним представництвом Уповноваженого у Дніпропетровській області виявлено факти порушень прав людини та суттєві недоліки у діяльності вказаного підрозділу поліції, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо усунення виявлених порушень та недоліків, причин та умов, що їм сприяють, притягнення винних осіб до відповідальності. З'ясовано, що відділенням не забезпечено виконання рекомендацій, наданих групою НПМ внаслідок попередніх відвідувань.

Відповідно до пункту 1 розділу VIII Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція) тимчасове тримання осіб у територіальних (відокремлених) підрозділах поліції дозволяється в кімнаті для затриманих.

У разі тимчасової відсутності/нефункціонування кімнат для затриманих, затримані особи (зокрема, підозрювані у вчиненні кримінальних правопорушень, за які передбачене покарання у виді позбавлення волі, без ухвали слідчого судді, суду, на підставі протоколу про затримання особи, підозрюваної в учиненні злочину, відповідно до статті 208 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), поміщуються до ізоляторів тимчасового тримання (далі – ІТТ).

В порушення зазначеної норми кімнати для затриманих у відділенні не функціонують та опечатані, оскільки не відповідають національним та міжнародним вимогам щодо умов утримання затриманих осіб.

Водночас під час аналізу відомостей журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених (далі – Журнал) та іншої службової документації групою НПМ встановлено відомості про тримання затриманих осіб у відділенні поліції досить тривалий час без поміщення до кімнат для затриманих та ІТТ.

Зокрема встановлено, що Тіщенко Івана Петровича відповідно до відомостей, викладених у протоколі затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину (далі – протокол) фактично затримано 24.09.2022 об 11:00 та відповідно до Журналу доставлено до відділення поліції об 11:11, де останній перебував до

14:08. До ІТТ громадянина поміщено 25.09.2022 о 03:20, що з моменту затримання становить **16 год. 20 хв.**

Ребристий Дмитро Валерійович згідно із протоколом затриманий 11.12.2022 о 12:00, після чого поміщений до ІТТ о 20:35 того ж дня, що з моменту затримання, зазначеного у протоколі, становить **8 год. 35 хв.**

Чоботенко Віта Олексіївна затримана 13.12.2022 о 13:35 та доставлена до відділення поліції о 15:10, де перебувала до 15:40 того ж дня. Особу доставлено до ІТТ 13.12.2022 о 22:30, що становить **8 год. 55 хв.** з моменту затримання.

Лиша Микола Володимирович відповідно до протоколу затриманий 02.08.2023 о 19:15 та відповідно до Журналу доставлений до відділення поліції о 23:00, де перебував до 01:00 03.08.2023. Громадянина доставлено до ІТТ 03.08.2023 о 21:35, що з моменту затримання становить **26 год. 20 хв.**

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Комітет) зазначає про необхідність забезпечення затриманих осіб харчуванням, доступом до води, туалету, правом відпочинку у нічний час (Дванадцята Загальна доповідь СРТ/Іnf (2002)15).

Однак, тримання затриманих осіб у відділенні поліції здійснюється у непередбачений законом спосіб – у службових приміщеннях відділення поліції без забезпечення мінімальної норми площі на особу, організації харчування, вільного доступу до питної води, доступу до вбиральні, засобів для відпочинку у нічний час тощо. Крім того, окремих осіб доставлено до ІТТ по завершенню вечери, яка згідно із розпорядком дня ІТТ триває з 18:30 до 19:00. Відповідно, вказані особи були позбавлені можливості вживати їжу щонайменше до 07:30 наступного дня.

Незабезпечення належних умов тримання, зважаючи на тривалість та наслідки неналежного поводження, можуть бути розцінені як жорстке або таке, що принижує гідність, поводження або покарання у розумінні статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Окрім іншого, у відділенні поліції не облаштовані кімнати для проведення слідчих дій, що порушує вимоги пункту 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561. Слідчі дії проводяться у службових кабінетах співробітників слідчого відділу.

Варто зауважити, що відповідно до Другої Загальної доповіді (СРТ/Іnf(92)3) Комітету, додатковою гарантією недопущення жорстокого поводження із затриманими особами, яка б виключала безпідставні звинувачення у фізичних чи психологічних знущаннях, зокрема, визначено електронний запис поліцейських допитів. Разом із тим, проведення процесуальних дій безпосередньо в службових кабінетах, ураховуючи нездійснення належної відеофіксації та зважаючи на перебування у вказаних кабінетах предметів, що можуть бути використані для здійснення фізичного чи психологічного впливу (дрилі, ломи, ножівки тощо),

не створює належних гарантій недопущення жорстокого поводження із затриманими особами.

Групою НПМ також виявлено випадки неналежного ведення службової документації відділення поліції. В порушення вимог додатку 8 до Інструкції, у Журналі не завжди зазначаються відомості щодо прізвища, посади працівника, яким особу доставлено, запрошено до відділення; ужиті стосовно доставленої особи заходи (складено протокол, відібрано пояснення тощо); мети доставлення, прибуття.

Зокрема, у протоколі про затримання Ребристого Д. визначено, що особу було затримано о 12:00 11.12.2022 у приміщенні кабінету № 211 відділення. Водночас відповідно до відомостей, внесених до Журналу, Ребристий Д. о 12:00 у відділенні поліції (у тому числі приміщенні кабінету № 211) не перебував.

Суперечливість інформації у службовій документації стосовно місця, часу складання протоколу може свідчити про неналежний стан ведення службових журналів поліцейськими відділення або внесення до протоколу відомостей із порушенням вимог частини п'ятої статті 208 КПК України, статті 209 КПК України.

Слід також наголосити, що можливість затриманих залучити адвоката відразу по взятті під варту, відповідно до висновків Комітету (Дванадцята Загальна доповідь СРТ/Inf(2002)15), становить гарантію від жорстокого поводження. Водночас відвідуванням встановлено обставини, що можуть свідчити про порушення поліцейськими відділення вимог статей 59 та 63 Конституції України, частини 4 статті 213 КПК України, підпункту 3 пункту 10 розділу VI Інструкції та пункту 2 Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 28.12.2011 № 1363 (далі – Порядок інформування центрів з БПД).

Зокрема, про затримання Тіщенка І. 24.09.2022 об 11:00 центр з надання безоплатної правничої допомоги інформації (далі – центр) повідомлено лише о 18:15, тобто через **07 год. 15 хв.**

Відповідно до журналу інформування центрів з надання безоплатної правової допомоги (№ з/п 64) про затримання Ребристого Д. повідомлено центр 11.12.2022 о 12:45. Однак, під час звірки відомостей щодо повідомлень про випадки затримання осіб встановлено, що до Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Дніпропетровській області повідомлення про затримання 11.12.2022 Ребристого Д. не надходило.

Також до відповідного центру не повідомлялося про затримання Скоблецького В. (відповідно до протоколу затриманий 21.05.2022 о 21:00, за даними Журналу доставлявся до відділення о 22:50 21.05.2022, метою доставлення зазначено: «затриманий по статті 208 КПК України»), інформація про затримання особи в журналі інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги відсутня.

Не внесена до згаданого журналу також інформація про затримання Чоботенко В. (відповідно до протоколу затримана 13.12.2022, за даними Журналу доставлена до відділення о 15:10 13.12.2022).

Під час ознайомлення з журналом інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманим встановлено випадки невнесення іншої інформації, передбаченої Інструкцією (зокрема, № з/п 59 – про дату та час повідомлення центру щодо Тіщенко І.; № з/п 64 – про дату та час затримання Ребростого Д.; № з/п 5 – про час затримання Крюкова А.).

У порушення вимог пункту 20 розділу VII Інструкції, у журналі інформування центрів з надання безоплатної правової допомоги затриманим відсутні записи про проведення конфіденційних побачень затриманих із захисниками із зазначенням часу початку таких побачень та їх закінчення.

Також встановлено, що службовою особою, відповідальною за перебування затриманих у відділенні поліції відповідно до наказу начальника відділення від 20.01.2023 № 21 призначено інспектора слідчого відділення відділення поліції Мартиненко Т. Зважаючи на те, що Мартиненко Т. як інспектор слідчого відділення має регламентований робочий час, відносно осіб, яких затримано поза робочим часом вказаної особи (у тому числі вихідні, лікарняні, святкові дні тощо) не здійснюється: негайна реєстрація затриманого; роз'яснення затриманому підстави його затримання, права і обов'язки; звільнення затриманого негайно після зникнення підстави для затримання або спливу строку для затримання; забезпечення належного поведіння із затриманим та дотримання його прав, передбачених Конституцією України та іншими законами України; забезпечення запису усіх дій, що проводяться із залученням затриманого, у тому числі час їх початку та закінчення, а також осіб, які проводили такі дії або були присутні при проведенні таких дій; забезпечення невідкладного надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого.

Усупереч вимогам підпункту 2 пункту 4 розділу X Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 № 570 (далі – Положення), вказаною особою не здійснюється щоденне інформування керівника слідчого підрозділу про стан дотримання прав осіб, затриманих за підозрою в учиненні злочину.

Крім того, відповідною службовою особою не надано групі НППМ відомостей щодо виявлення та фіксації видимих тілесних ушкоджень у затриманих осіб, які протягом 2022-2023 років перебували у відділенні. Водночас листом ІТТ від 28.12.2023 № 39/1805 надано інформацію щодо наявності тілесних ушкоджень у Ребростого Д. (гематома під лівим оком, подряпини на лобі та правій руці), Чоботенко В. (синець на зап'ясті правої руки, садна на лівому стегні), Лиша М. (забійна рана губи, травма першого зуба, різані рани четвертого пальця лівої руки, садновані рани другого пальця правої руки та живота) під час їх доставлення поліцейськими відділення.

Вказане вище свідчить про неналежний стан реалізації поліцейськими відділення поліції вимог пунктів 2, 5 частини 3 статті 212 КПК України, положень пункту 4 розділу X Положення, а отже підвищує ризик порушення прав осіб, затриманих за підозрою в учиненні злочину у відділенні.

У порушення підпункту 2 пункту 2 розділу VIII Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026, відеоматеріали з окремих відеокамер стаціонарної системи відеоспостереження відділення поліції зберігались протягом 21 доби (попри встановлений мінімальний термін зберігання інформації протягом 30 діб).

Варто зазначити, що в порушення пункту 6 розділу II Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, вхід до підвального приміщення відділення поліції, що використовується як найпростіше укриття, не облаштований пандусом. Вказане не забезпечує вільний доступ та, зокрема, можливість користування укриттям особами з інвалідністю.

Пандус, облаштований на вході до приміщення, за технічними характеристиками (ширина, ухил) не відповідає вимогам пункту 5.3.1 Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН).

Внутрішні та зовнішні сходи приміщення не оснащені попереджувальними контрастними смугами відповідно до пункту 8.2 ДБН. В порушення пунктів 8.3.4, 8.3.5 ДБН, не забезпечено розміщення зовнішніх тактильних табличок з інформацією про об'єкт, а також внутрішніх табличок з інформацією про номер кабінету, його призначення. Санітарно-гігієнічні кімнати відділення обладнані із порушенням пункту 11 ДБН.

Усупереч пункту 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, службовими особами відділення не надані для ознайомлення сертифікати стосовно проходження підготовки щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги.

У порушення статті 23 Закону України «Про лікарські засоби», вимог Додатку 2 до Інструкції, в аптечках відділення виявлені лікарські засоби, що не підлягають використанню через закінчення терміну придатності.

Виявлено порушення Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417 (далі – Правила). Встановлено випадки з'єднання жил електродротів не за допомогою зварки, пайки, опресування або за допомогою спеціальних затискачів, що не забезпечує запобігання їхньому перегріванню або пошкодженню ізоляції стиків, що не відповідає пункту 1.6 розділу IV Правил.

Допускається використання пошкоджених електровиробів, здійснюється експлуатація кабелів (проводів) з пошкодженою або такою, що в процесі експлуатації втратила захисні властивості, ізоляцією, що порушує вимоги пункту 1.18 розділу IV Правил.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю службових осіб відділення поліції, а також приймаючи до уваги те, що:

згідно з пунктом 2 частини першої статті 22 Закону України «Про Національну поліцію», керівник поліції контролює виконання поліцією Конституції та законів України,

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема:

1.1. Забезпечити відновлення функціонування кімнати для затриманих відділення поліції, умови утримання в якій відповідатимуть національним та міжнародним стандартам;

1.2. Виключити випадки довготривалого перебування затриманих осіб під контролем працівників відділення поліції без поміщення їх до кімнат для затриманих та ізоляторів тимчасового тримання;

1.3. Організувати належним чином діяльність службової особи, відповідальної за перебування затриманих у відділенні поліції;

1.4. Забезпечити належне ведення службової документації відділення поліції, зокрема, журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених до відділення поліції, журналу інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманим;

1.5. Забезпечити негайне повідомлення центрів з надання безоплатної правничої допомоги про факти затримання осіб;

1.6. Обладнати у відділенні поліції кімнату для проведення слідчих дій;

1.7. Зобов'язати працівників відділення поліції проводити процесуальні дії із затриманими особами у кімнаті для проведення слідчих дій;

1.8. Забезпечити зберігання інформації з засобів відеоспостереження відділення поліції щонайменше 30 днів;

1.9. Забезпечити доступність будівлі відділення поліції відповідно до Державних будівельних норм України ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

1.10. Забезпечити безперешкодний доступ людей з інвалідністю, інших маломобільних груп населення до приміщення, що використовується як найпростіше укриття, шляхом обладнання пандусу або дерев'яних чи металевих трапів;

1.11. Забезпечити проходження працівниками відділення поліції підготовки щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги;

1.12. Забезпечити додержання у відділенні поліції Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

2. Вжити заходів щодо притягнення винних осіб до встановленої законодавством відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: Звіт за результатами відвідування Відділення поліції № 10 Дніпровського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області на 15 арк.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Владислав Онищенко 098 431 51 00

